

אורקע נאחאלניק — בעברית

הכללי של אגודת הסופרים והעתונאים היהודיים בפולין. אורקע היה מגיע מדי פעם למועדון האגודה המיתולוגי, כחוב טלומצקה 13 בווארשה, ומתקבל שם בכבוד גדול על ידי הסופרים, המשוררים והעתונאים.

ואולם, ההפתעה הגדולה ביותר — לגבי יצירתו הספרותית של אורקע — זומנה לנו בישראל דווקא. מה ידעו כאן על יצירתו והצלחתו? כנראה שלא הרבה. עובדה היא, שבספריה הלאומית בירושלים אין ולו יצירה אחת של אורקע נאחאלניק. ובכל זאת, לאחר קום המדינה (ואולי גם קודם לכן) — ראתה אור בישראל לפחות יצירה אחת שלו. המדובר ב"אהבה ונקמה" שהוציאה הוצאת הספרים "דן" בתש"ט

אורקע נאחאלניק (יצחק פרברוביץ')

שיצירותיו הראשונות פורסמו, השתנה אליו היחס. קשריו עם בני משפחתו התהדקו וכשעבר לאוטבוצק שלייד וארשה, עם אשתו ובנו הצעיר, נהג לארח את קרוביו. ביניהם היתה גם אחותו ברכה, שהגיעה לביקור מארץ ישראל יחד עם בנה הפעוט מרדכי.

מרדכי אקמן העמיד לרשותנו צילום יחיד של אורקע נאחאלניק, המופיע בעמוד זה. ניסיוננו להשיג תמונה של אורקע לפני הפירסום הקודם לא עלה יפה, ובכל המקורות לא הופיעה תמונה כזו. תמונה מטושטשת בהרבה מצאנו לא מכבר ב"לעקסיקאן פון יידיש טעאטער" כרך חמישי — "קדושים באנד" (לקסיקון של התיאטרון היהודי — כרך הקדושים), שהופיע במכסיקו סיטי ב־1967. המחבר והעורך זלמן זילברצוויג כתב עליו קרוב לשלושה עמודים גדולים, ובהם תוארה בהרחבה דרכו של אורקע נאחאלניק עלי במות היידיש בפולין. מתברר כי הצלחתו של אורקע היתה לא רק כשרה הספרות. חלק מספריו עובד לתיאטרון והוצג בהצלחה גדולה בשנות ה־30.

ואין זה עדיין הכל. יצחק אוסטרוביץ' מתל אביב סיפר לנו כי הכיר היטב את אורקע בשבתו באוטבוצק בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה. הוא היה איש גבוה, מוצק וחזק. סופר עליו כי מדי בוקר, כשחילץ את עצמותיו בהתעמלות הבוקר, היה בית העץ כולו מזדעזע. אוסטרוביץ' מוסיף, כי אורקע נאחאלניק היה גם איש יפה תואר שהתלבש בבגדים מהודרים. כשלבש זקט עור, דומה היה שהוא עומד להתפוצץ מרוב שריריו המתפרצים.

כצורה דומה זוכר אותו גם הצייר יוסל ברגנר, שאביו מלך ראוויטש היה המזכיר

בגיליון 18 של "קשר" הבאנו את סיפורו של אורקע נאחאלניק (יצחק פרברוביץ') — סופר ידוע בפולין, בין שתי מלחמות העולם, שנודע בשל "מקצועו" הקודם — גנב. סיפרנו על עלילותיו עד שיצירותיו הראשונות — פרי התרשמותו משנות הכלא שלו ומחיו בעולם התחתון — פורסמו ביידיש ובפולנית בפולין ובארצות אחרות, בעתונות היומית והתקופתית. אין ספק כי אורקע נאחאלניק היה אחד הסופרים הפופולריים בספרות היידיש בתקופה האמורה.

לאחר הפירסום התקשרו אלינו מספר אנשים, שסיפרו כי הכירו את אורקע או יכלו להעמיד לרשותנו מידע נוסף אודותיו. המפתיעה ביותר היתה התקשרותו של מרדכי אקמן מחולון, שסיפר כי בישראל היים שלושה אחיינים של אורקע נאחאלניק — הוא ושני אחיו, שגולדו לברכה, אחותו של אורקע. זו עלתה לארץ עוד לפני ששחרר מבית הסוהר, ועל פירסומו הגדול ידעה רק מקריאה בעתונות.

באמצעות האקרמנים התוודענו אל רבקה פלדמן, חברת נעורים של ברכה פרברוביץ', אחותו הישראלית של אורקע. היא הכירה את אורקע מילדותה, אם כי הוא היה מבוגר ממנה ומחברתה בהרבה. מצב משפחתו היה טוב, ולא היתה לו שום סיבה להתחיל לגנוב. היא זוכרת שבשל סיבה כלשהי נפל — בעת שכבר ישב בכלא — סיכסוך קשה בינו לבין אחד מאחיו. הוא השתחרר והגיע לבית האח, פרץ אליו ואיים להרגו. הדבר גרם לתחושות קשות בעיירה ואימו מתה לאחר זמן קצר מצער. יחס הקרובים ואנשי העיירה אליו היה בפירוש שלילי.

במשפחה ובעיירה הופתעו מאוד מהצלחתו הספרותית של אורקע ולאחר

קולו של יגאל אלון, שאת מכתבו המתנגד לסגירה הביא לידיעת חברי הלשכה בפתח הישיבה (ראו בעמ' 13 של הגיליון), וכך הגיע מספר מתנגדי הסגירה ל-8. לעומת זאת הוסיף כי "עוד שלושה חברים", שעזבו את הישיבה לפני סיומה, ביקשו להצטרף לקולם לתומכי הסגירה, ובכך הגיע מספר התומכים ל-9 ונוצר רוב להחלטה שהתקבלה בסופו של דבר. ציינתי גם שאת שמותיהם של תומכי הסגירה שהוסיף לרשימת המצביעים (שלא כאת שמו של יגאל אלון) לא גילה המזכ"ל, והיה על משתתפי הישיבה לסמוך על דיברתו.

ב-4 שנותי בלשכת מפלגת העבודה לא זכור לי אפילו מקרה אחד שבו הביאו בחשבון את קולם של אלה שלא נכחו בהצבעה.

זה מה שאני "זוכר", וכך היה ראוי להביא את הדברים.

בברכה,
דוד שחם

"אות" שערכתי.
הדברים הובאו בהגינות רבה ומתוך נאמנות לאורירת הדיון, ואין ספק שאחרי סגירתם של עוד כמה כתבי עת ציבוריים בעלי זיקה לתנועת העבודה ולמחנה השלום (יסולה לי שאני עדיין שבוי בטרמינולוגיה המיושנת הזו) – מי שירצה יוכל למצוא בהם מוסר השכל מועיל.

הצטערתי רק על שיבוש אחד. נאמר ש"דוד שחם זוכר שהיתה הצבעה שנסתיימה בחיך, אך מספר קולות ניתוספו לתומכי הסגירה, אף שאנשים אלה נעדרו מהדיון." ולא היא.

אין לי טענה שפרשת ההצבעה אינה מובאת כעובדה אלא רק כ"זיכרון" שלי. כך צריך להיות, שכן זה באמת כל מה שיש, ומן הסתם יש עוד אנשים שהיו בישיבה וגם הם זוכרים. אבל אם מצטטים מה שאני "זוכר", צריך לצטט מה שבאמת אמרתי שאני זוכר.

אמרתי למראייני שבהצבעה היה רוב נגד סגירת "אות" (6 תמכו בה ו-7 התנגדו לה). אבל אז קם המזכ"ל והוסיף למתנגדים את

ספרו היחיד (הידוע) של אורקע נאחאלניק בעברית. הספר הופיע בשנת 1949 בהוצאת "דן" מתל אביב

(1949). על השער האחורי כתבה ההוצאה: אורקע נאחאלניק (שמו האמיתי יצחק פרברוביץ') קנה את עולמו בספרות – בשעה אחת. הוא עצמו – חניך ה"חדר" והישיבה שירד מדרך הישר והפך לפושע שנדון לכמה שנות מאסר – לא פילל בנפשו, כי הדברים שכתב בהיותו כלוא בבת"סהר שונים, יעשו רושם כביר כזה בין טובי המבקרים הספרותיים ואנשי המדע, וכי ספריו יזכו להצלחה כה גדולה בין ציבור הקוראים בפולין ומחוצה לה. "...אהבה ונקמה", הספר שאנו מגישים לקורא העברי, נחשב כאחד הספרים הטובים ביותר שלו, בו תיאר המחבר קורות אהבה אחת בין אנשים שמחוץ לגדר החוק – "אהבתו של פושע" – על כל התסבוכת של אהבה טהורה, להט ותשוקה מצד אחד, ויצר הניצול, אנוכיות ונקמה מצד שני.

את הספר השגנו בדרך מיוחדת. ב"קול ישראל" עושה מדי ליל שבת איתמר לוי מאמצים גדולים למצוא ספרים שאזלו למען מאזינים מעוניינים. לפני כשנה פנינו לתוכנית וחיפשנו באמצעותה ספר בידיש של אורקע נאחאלניק. ספר כזה לא נמצא, אך לעומת זאת מצא איתמר לוי בשבילנו – לאחר הודשים לא מעטים – ספר בעברית. כך למדנו כי אורקע נאחאלניק היה ידוע לא רק בפולין ובארצות אחרות בהן היה לידיש מקום מכריע, אלא גם בארץ-ישראל וכישראל הצעירה – ובעברית.

מרדכי נאור

תגובה / לנסיבות סגירתו של השבועון "אות"

שמחתי למצוא בגיליון "קשר" 19 את פרוטוקול הישיבה של לשכת מפלגת העבודה שהחליטה על סגירת השבועון